

franc, distic, Bl.

Bennie Bengtson 1930
Don Matteson
f. fästing 1892

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4 2748

Lygnisse.

När jag hjänte dräng i snöflöbrda, brukade jag gå
upp på "slyngat" och "riva ner" hö. Då hände det flera gånger, att
jag blev lyft ner i ledugården igen. Det var, som om något
tagit mig och lyft mig ner så lätt och fint, som om det varit
en hiss. Det var väl Lygnisse eller något vidant där.

Hjulormen

2

Det var när vi bodde på Hjällby djunga.
Jag hade varit och arbetat nere vid fisklägena. Men
eftersom det var lördag, skulle jag gå hem på kvällen.
När jag då gick på en stig genom skogen, så hyste
jag, det var, som om något varit efter mig. Jag hittade
mig om och fick se en röd orm, som bet sig i fjästen,
komma rullande som en hjul efter mig. Den som
gick först på beuen det var jag.

No
2748

Sten på guldstötter.

I Helge var det en stor sten, som låg lös på berget. Den jularna och annars med stor del på guldstötter. När den brukade en stor lång gubbe komma. Jag och många andra såg den många gånger. Den brukade komma fram till oss. Då lade han sig ned på jorden och vältade sig. Ibland gick han in i en ödestuga, som låg lite ifrån, där vi bodde. Då blev det snart ljus och det förskräckligt oväsen.

Ag
7
2748

Drakar.

Drakar fara i luften. En gång när jag bodde i Hjällby
såg jag en drake, som kom och flög i bröstbjöd med
jämn fart från väster till öster. Den var bred framtill
och smalnade av baktill. Så var den alldeles glödande.

fol.
Usane
psanie

Uppt. Bennie Bengtsson
ker. Fr. Mattsson

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

A 7

2748

Maror och varulvar.

Maror och varulvar bita och slita i kläderna på
folk, som de uppsöka. Deras tänder bli då avslipade. Därpå
kan man lätt känna igen dem.

Övernaturliga upplevelser.

BK

2748

Man skulle inte betitta "sådana
upplevelser" förrän dagen efter, ty
annars kunde man ta skada
av det.

6

Ch

2748

Klote gubbe.

I Holje var det en, som hade svartkonstbok. Jag
vågade gå på hans gård och plöcka hänsle, ty då fick
han stå där, tills gubben kom och löste honom.

"Klok gubbe"

Det var en "klok gubbe" som kallades "Söppa Hauget".
En gång hade en annan gubbe, "Hulta Hauset", varit nere
i Söppa Haugets källare och stulit en fläskside. Söppa
Hauget brydde sig inte om det, när det skedde. Men på
morgonen kom Hulta Hauset till Söppa Haugets gård, just
som allt folket sata till bords. Han hade fläsksidan på ryggen
och lade den mitte på bordet. Han sov hela tiden, när han
kom, men just som han lagt fläsksidan på bordet vaknade
han. — Allt detta hade Söppa Hauget ställt om.

Femunddators.

2748

9
Mot axting "sådan" (övernaturligt) använde
man för femunddators. De skulle skrivas i de
lag utan att lyfta penan från pappret. Dom an-
vändes mycket på slösa, i lada gårdarna och
förresten överallt där något skulle skyddas.

Ik

2748

10

Grötrum.

Den gröten är kokt i en gryta och inte mellan två "sela";
ä't inte så "rövena" spela.

Jh

2748

11

Grötrinn.

*Den gröten är kokt i en gryta och inte i ett glas,
du rimmade som ett riktigt as.*

Grötröm.

Den, som inte kan för grötten ramma,
han skall för dören spramma (= springa)

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

JM

2748

12

92

2748

13

Gita.
Svara finkoplika
och två stjärne blinka
och maskil
och festbil
och fjärsarebiff?

(Karlson)

Jy

2748

Eld kastades efter liket.
(Hölje)

När ett lik bars ut för, satse de eld på en
sopkruka och kastade den efter liket. Det var för
att det inte skulle komma tillbaka.

14

88

2748

15

Föremål i likkistan.
(Hemsjö)

Förr brukade de alltid lägga en sax och en
psalmbok i likkistan på likets bröst. Då skulle ingenting
gå förlorat med liket. När liket skulle begravas tog
föremålen bort.

Blåkinn
Litterat. kl
Ytans Br
Upp. 1930

Upp. av Berne Engström
Berne Sven Mattsson
Förel. 1852 förel.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Na

2748

Julkrona och julkransar.

En krona av granis (julkrona) gjordes och
hängdes mitt i stugan. Den pryddes även med
målat papper. I kronan sattes ljus.

I alla fyra hörnen sattes "kärvar" av gran
och eu. Antalet gröna gick silda, till hängande
skuret var över.

16

Jultomaderna.

De skulle före i tiden göra stugan så grann som möjligt vid jul. På väggarna hängdes en hel del mera breda bomader av väv. På dem fanns figurer: landskap, folk, kor, får, hästar. Men de fästes inte på väv mer än ett par dagar efter jul. Sedan lades de ned i kistorna och fäst till nästa jul.

När väggbomaderna var upphängda, så hängdes förkläden, schalen, smycken osv. upp. Allt skulle upp och visas, när det var jul.

Jultiggarna.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

No

2748

18

Före brukade de på bondgårdarna i Jämskär
baka ett eller två bats smitakor, ungefär så
stora som ett lefvet, till tiggare. För själarna
gick det alltid omkring vid jul. De brukade säga:
"Gå för mig ge mig en liten julabaka eller ett jul-
ljus." Ibland kunde det häuda, att de fingo
både baka och ljus. Men aldrig något annat.

kl.
Litters 20
Juni 1930

Uppst. Jennie Bengtsson
Ker. Sven Mattsson f. 1852.

"Julabunken."

Gör hade de alltid julabunken i Jämskög. Den
gick inte ätas upp "men jul va".

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Na
2748

19

Kätsen julaffon.
(Höly)

Kätsen jick de inte höra ut julaffon. Om de hörs.
de ut honom, så troddes det, att de aldrig jick
se honom mera.

Julljuson.
(Höje)

Julljuson gick inte ljusom släktas

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Na

2748

21

Rengöring i stallarna aumandag jul.

2748

Förr gick de i stallarna och rengjorde för varandra. Då gick man upp med lidet, aumens gick man inte göra det själv. Jag var många gånger uppe vid tretiderna. De kunde lägga hin del för stallörten. Så att man kunde förstå, att de hade varit där.

22

Plekunge
Lietas led
Åsane för
nyss-1930

nyss Bonnie Baugton Na
Strevskog

Stappusitt

Ås
Nestor Svan Mattsson
född i Jämsköp 1852

2748

Annandag jul skulle de följa
båtarna på morgonen rida
till sjöarna vatten och
lita hästarna dricka, för att
de skulle bli friska och
starka. De lull också in i
stugorna och jukt med och
dryck. (Njälby)

23

Ma

2748

24

Lörrer och fönster om julekatten.

Julafton fick de inte rida för fönstren. Lörrarna
skulle vara öppna, så att "gärsket" (= de övernatu-
liga) skulle kunna komma in.

Ne

2748

25

Majstängen.

I Holje hade de majstängen på marknads-
platsen. Pojkarna fjälde på 10-12 alnar högt trä, som
sedan kvistades och skaldes. Flickorna pryddo det sedan
med blommor och grönt. De kunde ha 4-5 keisar av
blommor och grönt, som hängde vägrätt omkring stängen.
Den kunde gå på 14 dagar efter midsommar.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

26

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Torsdags- och söndagsbarn.

2748

26.

Det är bara torsdags- och söndagsbarn som
ji se "sidant" (=övernaturligt)

W. L. ...
...
...

Cypr. B. ...
...
... 1852 ...
...

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

de

2748

Veckoräkningen.

Wilhelm börjar veckotalet. Det är det fjärde 13-de vecka,
den blir det 12-te och den 11-te vecka. I 10-de vecka
kommer götten, i 9-de gal han

27

Pf

2748

Räsol

När man ser en "sol" vid sidan om
den riktiga, kallas den "räsol" eller "väragele". Det be-
tyder sväder.

28

Blekinge
Ysane sn.

Recept, av Bennie Bengtsson
1930.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

M 6

2748

29

"Svammbröd."
(Halje)

Fräs bakade de en sorts bröd, som kallades
"Svammbröd", och som var ungefär krusbrottsaktigt. Till
det använde de en smula rågmjöl och en mätta
kokt. potatis. Det var mycket sött och gott.

Ulls

2748

30

"Pöbarnöda"
(Hälje)

Vid jul gjorde de förr "pöbarnöda". Det var en
sorts bröd, som tillreddes av sikternmjöl och vatten
och ibland kryddades med lite kummin. De var
mycket dubbelt så stora som en nit och användes
även att leka med i stället för riktiga nitsar.